

DARBA AIZSARDZĪBAS INSTRUKCIJA Nr. 10

DARBAM AR ĶĪMISKĀM VIELĀM

1. VISPĀRĒJĀS PRASĪBAS

Par šajā instrukcijā noteikto prasību neievērošanu vainīgās personas atbilstoši Latvijas Republikas spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem, atkarībā no pārkāpuma smaguma un sekām, var tikt sauktas pie disciplināras, materiālas, administratīvas vai kriminālatbildības.

1.1. Veikt darbus, kuros tiek izmantotas ķīmiskas vielas, atļauts personām:

- 1.1.1. ne jaunākām par 18 gadiem un kuras ir attiecīgi apmācītas veikt šādus darbus;
- 1.1.2. kuras ir instruētas darba aizsardzībā, ugunsdrošībā, elektrodrošībā;
- 1.1.3. kuru veselības stāvoklis ir pārbaudīts un atbilst profesijas prasībām;
- 1.1.4. kuras ir apmācītas (instruētas) pirmās palīdzības sniegšanā.

1.2. Bīstamie un kaitīgie darba vides faktori:

- 1.2.1. darbs ar ķīmiskām vielām, to izgarojumi, šļakatas;
- 1.2.2. mikroklimate (temperatūra, putekļi);
- 1.2.3. ugunsbīstamība, sprādzienbīstamība;
- 1.2.4. nepareizs vai nepietiekošs apgaismojums.

1.3. Kolektīvie un individuālie aizsardzības līdzekļi:

- 1.3.1 ventilācija (vispārējā un vietējā);
- 1.3.2 pietiekošs apgaismojums (vispārējais un vietējais);
- 1.3.3 aizsargcimdi, aizsargapģērbs – ķīmiski noturīgi;
- 1.3.4 pilna maska vai pusmaska ar pretgāzu vai pretputekļu filtriem, respirators.

1.4. Prasības ugunsdrošībai:

- 1.4.1. aizliets smēķēt darba vietā, smēķēt tikai tam speciāli paredzētās un ierīkotās vietās;
- 1.4.2. aizliegts darba vietā, ķīmikāliju noliktavā un tās tiešā tuvumā rīkoties ar atklātu uguni;
- 1.4.3. aizliegts uzglabāt kopā ķīmiskas vielas, kuras savstarpēji reaģējot var aizdegties, vai veidot sprādzienbīstamu gāzu maisījumu.

1.5. Ja darba laikā aizsardzības līdzekļiem, iekārtām, palīgierīcēm konstatēti bojājumi:

- 1.5.1. bojājumu gadījumos nekavējoties pārtraukt darbu (izslēgt), ziņot darba devējam un brīdināt citus darbiniekus par radušos situāciju;
- 1.5.2. darbu atsākt tikai tad, kad ir novērsti bojājumi;

1.5.3. aizliegts veikt jebkādu elektroiekārtu remontu.

1.6. Darba higiēnas prasības:

- 1.6.1. ievērot personas higiēnas prasības;
- 1.6.2. ēst tikai tam speciāli paredzētās vietās;
- 1.6.3. mazgāt rokas pirms ēšanas, pārtraukumos un darbu beidzot;
- 1.6.4. neturēt (neuzglabāt) darba vietā dzeramo ūdeni un pārtikas produktus.

2. DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS DARBU UZSĀKOT

- 2.1. Apskatīt un sagatavot darba vietu, novākt visu lieko, un vienmēr to turēt priekšzīmīgā kārtībā.
- 2.2. Pārbaudīt darbam nepieciešamo instrumentu esamību, novietot tos darbam parocīgā vietā un pārlicināties, vai tie nav bojāti.
- 2.3. Uzvilkt individuālos aizsardzības līdzekļus.
- 2.4. Pirms sākt darbu ar ķīmiskām vielām, iepazīties ar to īpašībām u.tml. un noskaidrot to iedarbību uz cilvēku, vidi, citām ķīmiskām vielām
  - 2.4.1 Katrai ķīmiskai vielai uz iepakojuma ir (jābūt) **marķējumam** un pievienotai **drošības datu lapai**, kurā ir norādītas to kaitīgās/bīstamās īpašības un nepieciešamie aizsardzības pasākumi.
  - 2.4.2 **Iepazīties un izpildīt norādītos drošības pasākumus!!!**
  - 2.4.3 Ķīmiskās vielas bīstamību marķējumā norāda simbols (sk. attēlu).

Kodīgs

Viegli uzliesmojošs

Bīstamība veselībai

Oksidētājs

Zem spiediena esoša
gāze

Sprādzienbīstams

Bīstamība videi

Toksisks

Nopietna bīstamība
veselībai

- 2.5. Visām ķīmiskajām vielām un to maisījumiem, kurus izmanto darbā profesionāli (piemēram, mazgāšanas līdzekļiem, kurus izmanto apkopēja), jābūt pieejamām drošības datu lapām.
- 2.6. Drošības datu lapām jāatrodas nodarbinātajiem pieejamā vietā, nodarbinātajiem jābūt informētiem par iespējamo bīstamību un atbilstoši apmācītiem drošai rīcībai ar ķīmiskām vielām un maisījumiem.
- 2.7. Vienas vai maisījumus pārlejot vai jaucot, jānodrošina, lai šie tauki būtu piemēroti konkrētās ķīmiskas vielas vai produktu lietošanai un attiecīgi marķēti.
- 2.8. Obligāti jāievēro drošības datu lapās norādītās darba aizsardzības prasības – kādi individuālās aizsardzības līdzekļi jālieto, kā jāglabā utt..
- 2.9. Darbiniekiem jābūt apmācītiem, kā rīkoties ārkārtas situācijās.
- 2.10. Uzņēmumā jānodrošina atbilstoši apstākļi drošai un pareizai ķīmisko vielu uzglabāšanai.
- 2.11. Neuzsākt darbu, ja ir slikta pašsajūta un ziņot par to darba devējam.

3. DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS DARBA LAIKĀ

- 3.1. Darba laikā jābūt uzmanīgam, koncentrētam un netraucēt citus darbiniekus. Darīt tikai to darbu, kurš Jums uzdots un ietilpst Jūsu pienākumos.
- 3.2. Veicot darbus ar ķīmiskām vielām neielaid un neļaut uzturēties darba vietā nepiederošām personām, kā arī personām bez IAL (*individuālās aizsardzības līdzekļi*).
- 3.3. Nesot (pārvietojot) ķīmiskas vielas no noliktavas (uzglabāšanas vietas) vai uz to, pārvietošanās laikā esiet ļoti piesardzīgi, neskrieniet.
- 3.4. Veicot darbus ar ķīmiskām vielām, obligāti strādāt IAL.
- 3.5. Veicot virsmu ķīmisko apstrādi aizliegts izmantot ķīmiskas vielas (skābes, sārmus u.c.), kuru izcelsme nav zināma (nav marķējuma). Izmantot tikai tādas ķīmiskas vielas (skābes, sārmus u.c.), kurām ir drošības datu lapas un ievērot tajās norādītos drošības pasākumus.
- 3.6. Ķīmiskās vielas uzglabāt (arī darba procesā un īslaicīgos pārtraukumos), pārvietot uz darba vietu un no tās tikai speciāli tam paredzētā, droši noslēdzamā tarā. Darba pārtraukumos aizliegts tās atstāt bez uzraudzības.
- 3.7. Ar ķīmiskām vielām strādāt uzmanīgi, nepieļaut to izšļakstīšanos vai izlīšanu, kā arī nokļūšanu uz ādas, acīs un citām ķermeņa daļām.
- 3.8. Ja darbā ar ķīmiskām vielām konstatējat (Jums rodas pamatotas aizdomas), ka kolektīvie aizsardzības līdzekļi vai IAL nepilda savas funkcijas, vai arī tiem radušies bojājumi, nekavējoties darbu pārtraukt.
- 3.9. Nejaukt kopā ķīmiskas vielas, ja neziniat, kā tās savstarpēji reaģē.
- 3.10. Ķīmisko vielu sajaukšanu, smalcināšanu un taml. veikt tikai tam paredzētos speciālos traukos.
- 3.11. Nekavējoties savākt izlijušās ķīmiskās vielas vispirms tās neitralizējot ar vielām, kādas norādītas katras konkrētās ķīmiskās vielas drošības datu lapā.

- 3.12.** Ja pastāv iespēja, ka izmantojamo vielu iztvaikojumi darba vides gaisā var radīt sprādzienbīstamu gāzu koncentrāciju, tad:
- 3.12.1.** aizliegts rīkoties ar atklātu uguni, smēķēt;
  - 3.12.2.** izmantojamajiem rokas instrumentiem jābūt izgatavotiem no materiāla, kurš nerada dzirksteli;
  - 3.12.3.** ja nepieciešams izmantot elektroiekārtas, elektroinstrumentus, tad tiem jābūt sprādziendrošā izpildījumā un ar spriegumu ne lielāku par 42V.
- 3.13.** Aizliegts veikt jebkādas darbības ar ķīmiskām vielām (pieņemšana, izsniegšana, pārļiešana, pārvietošana, savākšana izlīšanas gadījumā u.c.) bez individuālajiem aizsardzības līdzekļiem.
- 3.14.** Aizliegts veikt jebkādas darbības ar ķīmiskām vielām bez saskaņošanas ar darba devēju un drošības pasākumu veikšanas, gadījumos, kad ir bojāta to tara (iepakojums), ir sūces, noplūdes.
- 3.15. Aizliegts telpās (darba vietā) izmantot nesertificētas elektroiekārtas telpu apsildīšanai, ūdens sildīšanai un citos gadījumos.**

4. RĪCĪBA ĀRKĀRTAS SITUĀCIJĀS

- 4.1.** Ja noticis nelaimes gadījums darbā, nekavējoties jāsniedz cietušajam pirmā palīdzība (vai pašpalīdzība), un jānogādā cietušais (jāgriežas) medicīnas iestādē un jāpaziņo darba devējam. Ja nepieciešams, jāizsauc ātrā medicīniskā palīdzība (Tel. **113** vai **112**). Jāpārtrauc darbs un notikuma vieta jāatstāj neskarta.
- 4.2.** Elektrotraumas gadījumā cietušais vispirms jāatbrīvo no strāvas iedarbības (atslēdzot strāvu vai pielietojot strāvu nevadošus materiālus pārvietot cietušo drošā vietā).
- 4.3.** Ugunsgrēka gadījumā izsaukt ugunsdzēsējus (Tel. **112**), paziņot darba devējam un palīdzēt ugunsgrēka likvidēšanā savas kompetences ietvaros.
- 4.4.** Nekavējoties ziņot darba devējam un brīdināt pārējos strādājošos par bīstamiem (riskā) faktoriem, kuri atklāti, konstatēti darba laikā un var apdraudēt darbinieku un firmas apmeklētāju dzīvību un veselību.

5. DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS DARBU BEIDZOT

- 5.1.** Sakārtot savu darba vietu, izslēgt apgaismojumu un ventilāciju.
- 5.2.** Par konstatētajiem trūkumiem darba laikā ziņot darba devējam.
- 5.3.** Aizsargapģērbu, instrumentus un palīgierīces novietot tiem paredzētās vietās.